

Bart. Salyc. Bald. & communiter DD. & ita tenet & declarat Paul. de Castr. in leg. *Æstimatæ*. ff. *Soluti matrim. in finalib. verbis*, & idem disponit lex 21. tit. 11. part. 4. (s)

44 Si vero dos consistit in re vel specie æstimata tali æstimatione quæ facit emptionem, quia uxor vel alter pro ea dedit marito aliquas res mobiles vel immobiles æstimatas; tunc dominium talium rerum perpetuò transit in maritum; & similiter periculum & commodum earum; & soluto matrimonio, tantum tenetur ad pretium conventum & æstimatum, & commodum vel damnum in eis contingens ad solum maritum spectat; & remanet debitor quantitatatis, ac si verè & realiter prædictas res emisset. Ex quo deducitur & inferitur, quòd licet res extet non deteriorata, sed in eadem bonitate & qualitate, non potest maritus eam reddere & solvere uxori, ea invita: text. est capitalis & expressus in l. *Æstimatæ*. ff. *Solut. matrim.* cuius verba sunt: *Æstimatæ res usu etiam mulieris periculo mariti deteriores efficiuntur*: text. in l. *Si æstimatis*, eodem tit. & ibi Gloss. ordinaria, Bart. Bald. Alb. Angel. Paul. Imol. Roman. Cuman. Alexand. & Sing. de Homob. in *Repet.* text. in l. *Cum post*, §. *In dotem*. ff. *de Jure dot.* text. in l. *Mortis sue causa*. §. *Res in dotem*. ff. *de Donat. inter virum & uxorem*. text. in l. *Quoties*, Cod. *de Jur. dot.* cuius verba sunt: *Quoties res æstimata in dotem datur, maritus dominium consequutus, summæ veluti pretii debitor efficitur*, & ibi Gloss. ordinaria, Odofred. Petr. Cin. Jacob. Butr. Bart. Alber. Bald. Ang. Salycet. Faber. & communiter DD. text. in l. *Cum dotem eod. tit.* & idem disponit lex 18. 19. & 20. tit. 11. part. 4. Item etiam deducitur & inferitur, quòd si maritus legaverit uxori simpliciter in testamento hanc rem vel speciem æstimatam, quòd debetur uxori ipsa res actione ex testamento, tanquam propria mariti, & etiam pretium & æstimatione ejus actione de dote; neque una tollit aliam, nec videtur relicta animo compensandi: ita probat text. in l. *Lacinius Locusta*. ff. *de Legat. 2.* & ibi tenent Gloss. ordinaria, Bart. Bald. & communiter DD. reputat esse singulare Paul. de Castr. & Joan. de Imol. tenent etiam Bartol. & alii DD. in l. 2. §. *fin.* ff. *de dot. præl.* Ex quibus inferitur, quòd si res data in dotem æstimetur hoc proposito, & respectu, ut sciatur & cognoscatur valor rei, & postea tem-

pore soluti matrimonii absque culpa mariti reperitur res in eadem substantia, bonitate, & qualitate intrinseca, sed est deteriorata in pretio & valore, cursu & varietate temporis & regionis; tale damnum & periculum pertinet uxori; non marito: unde non potest petere pretium antea taxatum & æstimatum, sed debet esse contenta illa re dotali, & maritus remanet liberatus à solutione pretii; & eodem modo si res crescat in pretio & valore, commodum & utilitas pertinet uxori, & potest petere rem, & non teneatur esse contenta cum pretio: & in expresso ita tenent & declarant Cin. Salycet. Fab. & alii DD. in l. *Si inter virum*, Cod. *de Jur. dot.* tenent etiam Paul. de Castr. & alii DD. in *dist. l. Æstimatis*. ff. *Soluti matrim.*

Quod tamen intellige, quando prædictæ res dantur æstimatæ tali æstimatione, quæ facit emptionem: secus verò si æstimatio fiat tantum eo respectu, ut sciatur & probetur valor rei, ut si fortè postea soluto matrimonio res appareat consumpta vel deteriorata culpa mariti; nam dominium non transit in maritum, nec periculum & commodum earum, sed totum pertinet uxori, ac si prædictæ res non essent æstimatæ: ita probant prædicta jura, & tenent DD. ubi supra, & tenent & declarant notanter Bald. & communiter DD. in l. *Ex conventione*, Cod. *de Pactis*, in dubio tamen præsumitur facta talis æstimatione quæ facit emptionem, ut tenet Gloss. singularis & ordinaria in *dist. l. Si inter virum*, Cod. *de Jure dotium*, & ibi DD. & tenent Bald. & DD. in *dist. l. Ex conventione*. Unum tamen est, quòd si æstimatio fiat majori vel viliori pretio, quam res valeat, & maritus sit læsus, quia carius fuit res æstimata, vel uxor sit læsa, quia vilius fuit æstimata, dato quòd talis læsio non excedat dimidiam justii pretii; debet fieri restitutio & supplementio justii pretii: text. est in l. *Jure succursum est*, §. *fin.* ff. *de Jure dotium*, cuius verba sunt: *Si in dote danda circumventus sit alteruter, etiam majori annis viginti quinque succurrendum est: quia bono & æquo non convenit aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum sentire pro alterius lucro*: text. in l. *Si res*. §. *Si mulier*, vers. *Enim verò eodem tit.* & ibi Gloss. ordinaria & communiter DD. & idem disponit lex notabilis part. leg. 16. tit. 11. part. 4. (t)

Quod tamen intellige, quando maritus est solvendo: secus verò aliàs, si non est solvendo;

(s) De hac quæstione vide Palac. Rub. in *Repet. cap. Per vestras*, §. *ultim. num. 11. in fin.* Montalv. in l. 1. verb. *Pro medio*, tit. *de las Ganancias*, lib. 3. Fori, Matienz. in l. 3. tit. 9. lib. 5. gloss. 7. num. 6.

(t) Et hanc opinionem magis probat Pinell. in l. 2. part. 1. cap. 1. à num. 12. Cod. *de Rescindenda vend.*

do; quia tunc, etiamsi res datæ in dotem sint æstimatæ tali æstimatione quæ facit emptionem, dominium transfertur in uxorem soluto matrimonio, & potest vindicare tamquam proprias, & præfertur in eis cunctis creditoribus etiam anterioribus, ac si nulla æstimatio intervenisset: ita probat text. singularis in l. *Rebus*, Cod. *de Jure dot.* ibi: *Sive æstimatæ, sive inæstimatæ sint*: & ibi tenet Gloss. ordinaria in gloss. 1. in *fin.* & communiter DD. & illam Glossam ad hoc reputat singularem Jas. in l. 1. ff. *de Æstimatoria actione*, 2. column. illam etiam reputat singularem Palac. Rub. in *sua Repet. fol. 69. column. 4. num. 4.* tenet etiam Bald. licet non alleget illam Glossam in l. *Interest*, Cod. *de Usufructu*. Philipp. Decius, & Moderni, in l. *Ex conventione*, Cod. *de Pactis*, sed ultra eos ego addo similem & expressam Glossam in l. *Eriam*. ff. *de Fundo dotal.*

Ex ex superioribus se offert pulchrum & quotidianum dubium: si uxor habeat bona mobilia paraphernalia, quæ mittit & adducit secum in domum mariti, & in promiscuo usu eorum sunt consumpta vel deteriorata; an soluto matrimonio teneatur valorem & æstimationem solvere? Et videtur quòd non, argumento supra dictorum: quia si bona dotalia inæstimata non tenentur solvere; ergo nec ista. Sed pro perfecta doctrina & resolutione facies tres principales conclusiones. Prima conclusio: Si talia bona mobilia paraphernalia sunt consumpta de voluntate expressa vel tacita ipsius uxoris, quia, ea vidente, tacente, & consentiente, sunt consumpta, non tenetur maritus vel hæres ejus solvere valorem & æstimationem eorum: ita probat text. singularis in jure, in l. *de His*, Cod. *de Donatione inter virum & uxorem*, cuius verba sunt: *De his quæ extra dotem in domum illata à marito erogata commemoras; si quidem te donante consumpta sunt, intelligis adversus hæres non nisi in quantum locupletior fuit habere te actionem: Si verò contra voluntatem tuam, omnia tibi restitui oportere*, & ibi expressè tenet solus Bald. qui ponit ista verba: nota quòd Arròdium quòd portat uxor in domum mariti, quatenus est consumptum in maritum, eo mortuo non repetit uxor: sed quatenus res extant, uxor potest eas deferre quòd vult; quia sunt sue. Angel. in l. *Ubi adhuc*, Cod. *de Jure dotium*, final. column. num. 4. Alexand. in l. *Æstimatæ*. ff. *Solut. matrim.* Confirmatur & primò; quia bona paraphernalia æquiparantur dote, & gaudent in aliquo privilegio ejus, ut in l. *fin.* §. *Sin autem*, Cod. *de Pactis conventis*, & in l. *Ubi adhuc*, Cod. *de Jure dotium*, & ibi communiter DD. sed bona dotalia inæstimata pereunt periculo uxoris, & soluto matrimonio non tenetur maritus sol-

vere eorum valorem vel æstimationem, ut in l. *Plerumque*. ff. *de Jure dotium*, & ibi communiter DD. cum simil. ergo idem sit in bonis paraphernalibus. Secundò confirmatur, quia debitor, specie perempta absque sui culpa, liberatur, ut in l. *Quo te mihi*. ff. *Si certum petat*. & in l. *Si ex legati causa de verb. obligat.* ergo licet in nostro casu maritus sit debitor rerum paraphernalium, earum interitu & consumptione debet remanere liberatus.

Secunda conclusio: Si maritus ex usu & consumptione rerum paraphernalium sit factus locupletior, tenetur restituere eatenus quatenus est factus locupletior: ita etiam probat text. in *dist. l. His*, ibi: *Nisi in quantum locupletior fuit*. Ex quo infero, quòd si maritus egebat aliquibus rebus mobilibus pro usu domus suæ & familiæ, quas desinit emere, quia habuit & consumpsit prædictas res uxoris paraphernales, tenebitur valorem & æstimationem earum restituere, quia est factus locupletior: & confirmatur ex traditis & notatis per DD. in l. *Si vitrico*, Cod. *de Neg. gest.* Et adde, quòd hoc non haberet locum in rebus dotalibus inæstimatis quia licet sint consumptæ in usu & servitio mariti, nihil debetur uxori; quia in eis fructus pertinebant marito: unde hoc casu meliores conditionis sunt bona paraphernalia, quam dotalia: & in expresso ita probat text. in *dist. leg. Plerumque*. ff. *de Jure dot.* & ibi Gloss. ordinaria & communis opinio Doctorum.

Tertia conclusio: Si ignorante uxore & non consentiente tacite nec expressè, maritus consumpsit in domo & usu ejus familiæ tales res mobiles paraphernales, tenetur solvere valorem & æstimationem earum; quia nulla videtur facta donatio: ita etiam probat text. in *dist. l. de His in fin.* ibi: *Si verò contra voluntatem suam, omnia tibi restitui oportere*. Quòd tene perpetuò menti, quia alibi non invenies istum articulum ita in jure declaratum.

45 Item quæro, an & quando istud jus hypothecæ, prælationis, vel aliud jus competens mulieri, transeat ad hæreses? Et breviter & resolutivè dico, quòd jus & privilegium tacite & factæ stipulationis transit ad hæreses tam filios quàm extraneos: quia datur & conceditur ipsi contractui & dote; unde transit ad eos ad quos transit ipsa dos: argumento text. in l. 1. versic. 1. Cod. *de Rei uxoris actione*; ibi Sancimus omnes dotes per ex stipulationem actionem exigi, sive scripta fuerit stipulatio, sive non; ut intelligatur re ipsa stipulatio esse subsequuta; text. in §. *Maneat*, ejusdem leg. cuius verba sunt: *Maneat ex stipulatione actionis jus ad successores, & sine mora transmissionis in corruptum*, & ibi Gloss. ordinaria, & communiter DD. & tenet Bart.

in l. 1. ff. Solut. matrimon. 2. column. num. 5. & ibi communiter DD. Jus verò & privilegium prælationis in hac actione personali, ut mulier præferatur cæteris creditoribus, non transit ad hæredes extraneos, sed ad filios tantum ejusdem matrimonij: text. est in l. Dabimus. ff. de Privil. cred. & ibi communiter DD. text. in l. unic. Cod. de Privil. dotis, cujus verba sunt: Scire debet privilegium dotis quo mulieres utuntur in actione de dote ad hæredem non transire, & ibi communiter DD. & tenet etiam Bart. in l. 1. ff. Solut. matrimon. 2. column. numer. 7. & ibi communiter DD. Jus verò tacitæ hypothecæ transit ad hæredes etiam extraneos, quia datur & conceditur ipsi dote & actioni & non personæ; argumento text. in l. unic. §. Et ut plenius, Cod. de Rei uxor. text. in §. Fuerat, Institut. de action. tenet etiam Bartol. in dict. leg. 1. ff. Solut. matrimon. 1. column. in fin. num. 1. & ibi communiter DD. Jus verò & privilegium prælationis in ista tacita hypotheca, ut præferatur aliis creditoribus etiam anterioribus, non transit ad hæredes extraneos, sed tantum ad filios; quia datur & conceditur personæ, hoc est, mulieri, & non ipsi dote vel actioni: ita probat text. in dict. l. Assiduis, Cod. Qui potior. in pignor. hab. text. in dict. leg. unic. Cod. de Privil. dotis, text. in dict. §. Fuerat, versicul. Ei, Institut. de Action. cujus verba sunt: Ei dedimus hypothecam; præferri autem aliis creditoribus in hypotheca tunc censuimus, cum ipsa mulier de dote sua experiat, cujus solus providentia hæc induximus: & in expresso ita tenet Bartol. in dict. l. 1. ff. Solut. matrimon. 2. column. num. 2. & ibi Paul. de Cast. column. 2. num. 6. Jas. 3. column. numer. 16. Rip. 7. column. num. 32. & communiter alii DD. Odofred. Petr. Cin. Alber. Bald. Angel. Paul. Salycet. & communiter DD. Imò regulariter omnia jura & privilegia dotis, quæ dantur ipsi dote, vel actioni, vel causæ, transeunt ad omnes hæredes; præterquam jus & privilegium prælationis in actione personali vel hypothecaria, quòd datur tantum ratione personæ: ita DD. ut supra, præcipue Jas. in dict. l. 1. ff. Solut. matrimon. 3. column. num. 16. De quo articulo, & generaliter, quæ privilegia dotis transeant ad hæredes mulieris, vel non? vide notabiliter per Bald. Novell. in dict. tract. Dotis, 12. & fin. part. principal. totius tractat. ubi examinat per 25. quest.

46. Item quæro: soluto matrimonio, intra quod tempus debeat solvi dos uxori, vel hæredibus? Et resolutivè dico, quòd de jure antiquo solvebatur annua, bima, trima die; vel in tribus annis, in quolibet anno tertia pars: Hodie verò de jure novo Codicis & regio, si dos con-

sistit in rebus immobilibus, statim fit restitutio sine aliqua dilatione vel termino; si verò consistit in quantitate vel in rebus mobilibus, debet restitui intra annum à die soluti matrimonij: Cujus ratio est, quia restitutio rerum immobilium est facillioris expeditionis: text. est capitalis & expressus in l. unic. §. Exactio, Cod. de Rei uxor. action. cujus verba sunt: Exactio autem dotis celebretur non annua, bima, trima die, sed omni modo intra annum in rebus mobilibus vel se moventibus, vel incorporalibus, cæteris videlicet rebus, quæ solo continentur, illicò restituendis. & ibi notant & commendant Gloss. ordinaria Odofred. Petr. Cin. Alb. Fab. Bartol. Bald. Angel. Salyc. & communiter DD. & idem disponit lex penult. tit. 4. part. Hodie tamen in nostro regno non repetitur mutata vel correctæ prædictæ dispositio, sed communiter in instrumentis dotalibus ponitur clausula, quòd bona dotalia restituantur infra 30. dies à tempore soluti matrimonij: unde, in casu quo terminus sit positus à partibus, ille erit servandus; aliàs fiet solutio modo prædicto, secundum dispositionem juris communis.

47. Dubium tamen est difficile, an illo tempore dilationis debeat maritus vel hæres lucrari fructus? Et certè vera resolutio est, quòd si dos consistat in rebus immobilibus, non lucratur fructus; cum statim debeat fieri restitutio: si verò dos consistat in rebus mobilibus naturaliter fructuosis, ut in servis, jumentis, & similibus rebus; similiter non lucratur fructus, sed tenetur restituere uxori finita dilatione legali vel conventionali, & maritus vel hæredes gaudent usu & interusorio medio temporis: si verò dos consistit in pecunia numerata, possunt ea uti illo medio tempore, & postea restituere sine usura, fructu, vel interesse: ita probat text. singularis qui sic debet intelligi in dict. l. unic. §. Fructibus, Cod. de Rei uxor. action. cujus verba sunt: Fructibus videlicet immobilium rerum parti mulieris ex tempore dissoluti matrimonij præstantur, sive jumentorum, vel operis servorum, vel questu civilium annonarum, & aliis quæ sunt et similia parti mulieris restituendis, & ibi communiter DD. & tenet Bart. in l. Si constante, §. Quoties, ff. Solut. matrimon. 2. column. num. 9. Alexand. & magis communiter DD. in l. Divortio, eodem titul. Licet ibi Bartol. sentiat contrarium in fin. quest. licet Jas. in dict. l. Divortio, dicat, quòd text. in dict. §. Fructus, respectu rerum mobilium intelligatur, quòd restituantur fructus percepti post annum & dilationem legalem: Sed falsum est, quia text. ibi æquiparat utrumque casum quoad fructus, in quantum dicit, *similique modo, &c.*

Item

48. Item quæro, an infra prædictum tempus dilationis legalis vel conventionalis, in quo debet fieri restitutio dotis, uxor debeat alimenta marito vel hæredibus ejus? Et breviter & resolutivè dico, quòd videtur quòd non: Primò, quia mortuo viro, mulier soluta est à lege viri, ut in cap. penultim. & in fin. de secund. nupt. Secundò, quia prædicta dilatio simpliciter conceditur à jure sine aliquo onere vel recompensa, argumento textus in leg. Debitoribus, ff. de Re jud. & in leg. Si debitori, ff. de Judic. cum similib. ergo illo tempore non debentur alimenta: Tertio, quia in nullo jure reperitur dispositum quòd debitores teneantur alere suos creditores, ut in leg. Fulcimus, ff. Quibus ex caus. in possession. eat.

Sed his non obstantibus, contrarium est tenendum; imò quòd illo tempore uxor debeat alimenta marito vel hæredibus ejus: Primò, quia ipsi dote est annexum onus alimentandi, ut in l. Si cum dote, §. Sin autem in servissimo, ff. Solutio matrimon. Secundo, quia mulier vidua censetur durare in eodem matrimonio, ut in leg. final. Codic. de Bonis matern. Tertio, quia soluto matrimonio, antequam dos solvatur, dos retinet eadem privilegia, quæ habebat constante matrimonio, ut in l. Etiam, ff. de Fundo dotali, cum similib. ergo sicut maritum tenebatur alere constante matrimonio; ita eo soluto, ante restitutionem dotis: Et in expresso ita tenet Glossa ordinaria in leg. Divortio, ff. Solutio matrimon. in glossa 2. & ibi Bartol. & communiter DD. Antiqui, & Moderni. Glossa ordinaria in leg. penultim. ff. Ut in possess. legat. in glossa final. Gloss. ordinaria in leg. unic. §. Ex act. de rei uxor. act. in glossa final. & ibi communiter DD. Specul. in titul. Qui filii sunt legit. §. 1. versic. Sed numquid petat, uxor. (u)

Quòd tamen limita & intellige sequentibus modis. Primò, quando mulier non haberet alia bona ex quibus se alere posset; secus verò aliàs: argumento text. in leg. Extranea, ff. de Ventre in possess. mitten. text. in leg. Si quis à liberis, §. 1. versic. Sed si filius, ff. de Lib. agnos. ubi habetur, quòd quando ex legis dispositione debentur alimenta, non debent præstari quando alimentandus habeat bona ex quibus possit alimentari. Secundò, quando morte mariti solutum est matrimonium: secus verò si morte uxoris; quia tunc hæredes ejus non essent alendi; quia hoc est privilegium merè personale, quòd

non transit ad hæredes: argumento text. in leg. unic. Cod. de Privil. dotis. Tertio, quando maritus vel hæredes soluto matrimonio gaudent prædicto beneficio dilationis: secus verò, si statim volunt dotem restituere; quia tunc non tenentur alimenta uxori præstare, quia cessat causa & ratio obligationis alimentorum, argumento prædictorum jurium. Quarto, quando ipsa est alimentata: secus verò aliàs; quia præterita alimenta non potest petere: nisi forte petit ab hæredibus, & constituit eos in mora, & habuit ab alio petere; quia tenerentur. Quintò, quando uxor vult compensare alimenta cum fructibus ab hæredibus perceptis vel percipiendis ex rebus mobilibus, vel immobilibus, ad quòd tenetur, ut supra dictum est: nam tenetur uxor computare & compensare; & si alimenta excedunt fructus, tenentur hæredes præstare, & fructus remanent apud eos; si verò fructus excedunt alimenta, fit compensatio usque ad concurrentem quantitatem, & reliqui tenentur hæredes uxori restituere: argumento text. in leg. Insulam, §. Fruct. ff. Solut. matrimon. & in leg. fin. ff. de Petit. hered. & in leg. Nesenius cum materia, ff. de Negot. gest. Sextò limita & intellige, quando uxor non remansit prægnans: secus verò si remansit prægnans; quia tunc indistinctè debet alii, modò dos sit sibi restituta, modò non; & modò habeat unde se alat, modò non: ita probat text. in leg. 1. §. Mulier, ff. de Ventre in possess. mitten. text. in leg. Curator, eodem titul. & in effectu ita tenet & declarat magistraliter Bald. in dict. leg. Divortio, ff. Solut. matrimon. 2. column. & ibi Ang. Paul. de Castr. Joan. de Imol. Raph. Cuman. Aret. Alexand. Jas. Vincent. & magis communiter DD. Post annum verò, vel tempus dilationis, non tenentur hæredes uxorem alere; quia ipsa habet facultatem exigendi dotem; & si non faciat, sibi imputetur: & si hæredes sint in mora restituendi, poterit petere interesse sicut pro alio quolibet debito, secundum prædictos DD. in dicta leg. Divortio.

Adde tamen, quòd in casibus in quibus uxor debet alii ab hæredibus mariti, debet operari in domum eorum; quia quando ex legis dispositione alicui debentur alimenta, debet operari in domum ejus qui tenentur alimenta præstare: argumento text. in leg. Sicut, ff. de Oper. libert. secus tamen est, si debeantur ex hominis dispositione, ut in l. Libertis quos, §. 1. ff. de Aliment.

(u) Idem etiam tenet Rebuff. ad leges Gallicas, 1. tom. titul. de Sententiis provisionalibus, art. 3. glossa 1. num. 10. Capitius decis. 24. Pinell. in leg. ultim. Cod. de Bon. tit. Maternis, num. 6. & 7. cum aliis relatis à Matienzi. in leg. 2. titul. 9. lib. 5. glossa 1. num. 10.

& cibariis legat. Quod tamen limita & intellige, quando commodè & honestè cum eo morari potest: secus verò si commodè & honestè cum eo vel in ejus domo morari & habitare non possit; quia tunc alibi tenetur alimenta præstare: argumento textus in leg. Cajo, §. Imperator. ff. de Aliment. & cibariis legat. & ibi Bartol. & DD. in leg. penultim. ff. Ubi pupill. educar. deb. & in leg. Nepos Proculo. ff. de Verbor. significat. & in expressò ita tenet Specul. in titul. Qui filii sint legit. §. 1. versic. Sed pone uxore & ibi Joan. Andr. in Addition. Bald. Paul. & communiter DD. in dicta leg. Divortio. ff. Solutio matrimonii, Bartol. & DD. in leg. Maria. ff. de Annuiis legatis. in l. 1. audilliam adde. x. ab.

Item adde, quod mortuo marito, potest uxor retinere domum in qua simul habitabant, & omnia bona ibi reperta, donec dos sibi solvatur: singulariter determinat Bald. in leg. penultim. Cod. de Pign. action. idem Bald. in leg. penultim. Cod. de Non num. pecun. 1. column. & 1. notabil. idem Bald. in leg. 1. in fin. Cod. de Servo pignor. dat. manum. idem Bald. in l. Cum tibi. Cod. Qui potior. in pignor. hab. Jas. ubi reputat singulare, in leg. Si non sortem. §. Si centum. ff. de Condit. indeb. fin. column. in fin. idem Jas. in §. Item Serviana, Instit. de action. 9. column. num. 72. Quæ tamen ibi videtur dubia: Primò, quia licet res pignoratã possit retineri pro alio debitor, ut in leg. final. Cod. Ob chiron. pec. illud est verum & procedit, quando de voluntate debitoris pervenit, ut ibi dicitur. Secundo, quia licet aliqua res non pignoratã de voluntate debitoris perveniat ad manus creditoris, non tamen potest creditor retinere pro alio debitor, nisi propter sumptus factos in re, ut in leg. final. Cod. Commodat. cum similit. sed maritus non tradidit domum uxori, neque de ejus voluntate pervenit ad manus ejus: ergo, qualiter retinet? Sed salvando Bald. & sequaces, potest dici, quod omnia bona mariti sunt tacite hypothecata pro dote; unde licet per vim & propria autoritate non possit quis pignus occupare, ut in leg. Creditores. Cod. de Pign. & in leg. penult. de Pign. action. tamen si sine aliquo vicio reperitur in possessione, potest optimè retineri; quia cumdamus actionem, multò fortius exceptionem (x) est sup. zufe numob ni.

49. Item quæro, an maritus conventus actione de dote soluto matrimonio, teneatur in soli-

dum, vel in quantum facere potest? Et summarè & resolutivè dico, quod in quantum facere potest, propter reverentiam, & obsequium quod ei debetur: Quod intellige, quando convenitur ab uxore vel ejus hæredibus: secus verò si morte mariti solvatur matrimonium, & conveniantur hæredes pro dote; quia tunc in solidum possunt conveniri, & non gaudent isto privilegio, quia est personale, & soli marito conceditur, & non transit ad hæredes. Quod iterum limita & subintellige, quando hæredes sunt extranei: secus si filii, vel descendentes ex eadem uxore, & non alia; quia ad eos bene transit istud privilegium, quia reputantur una & eadem persona: text. est capitalis & expressus in leg. Maritum, cum leg. sequen. ff. Solut. matrim. cujus verba sunt: Maritum in id quod facere potest, condemnari, exploratum est: sed hoc hæredi non est præstandum, quia tale beneficium personale est, & cum persona extinguitur; textus in leg. Etiam, eod. titul. cujus verba sunt: Etiam filios mulieris, qui patris hæredes extiterunt in id quod facere possunt, condemnandos, Labeo ait; text. in leg. Rei judicata. §. Hæredi, eod. titul. text. in leg. Sunt qui id, cum pluribus sequentib. ff. de Re judicata; text. in leg. unic. §. Cum autem. Cod. de Rei uxore. act. text. in §. Item si de dote, Inst. de action. & utrobique communiter DD. & idem disponit lex fin. in fin. tit. 11. part. 4.

Quod primò extende, ut procedat & habeat locum etiam in socio uxoris, & sic patre mariti, convento, soluto matrimonio, pro dote; quia gaudet isto privilegio ex sua persona: & similiter socio mariti, & sic pater uxoris, conventus constante matrimonio pro dote promissa, gaudet isto privilegio; licet non, soluto matrimonio, si ex pacto vel alio modo maritus lucratur dotem; text. est in leg. Rei judicata. §. fin. cum leg. seq. & se. ff. Solut. matrim. text. in leg. Si aut cum leg. seq. ff. de Re jud. Secundo extende, ut procedat etiam si talis exceptio & privilegium opponatur post sententiam, in ipsa executione: text. est in leg. Ex diverso. §. fin. ff. Solut. matrim. textus in leg. Neseñnius. §. final. ff. de Re jud. & ibi DD. Tertio extende, ut ista exceptio & privilegium non possit renuntiari: text. est in leg. Alia. §. Eleganter. ff. Solut. matrim. imò etiam cum juramento, secundum Bart. & DD. ibi. (y) Limita tamen & intellige primò, præstita cautione de dote solvenda, quan-

(x) Hinc oritur actio communis praxis, de la certa de amparo, quod remedium habet mulier contra tertios possessores, non excusso principali debitor, secundum Bald. Novell. de Dote. 3. part. privileg. 37.

(y) Confirmatur, quia istud privilegium principaliter conceditur ipsi honori & statui matri-

do ad pinguiorem fortunam pervenerit: text. est in l. unic. §. Cum autem, Cod. de Rei uxore. action. & intellige cum fidejussore, si potest, aliàs sufficit simplex promissio, argumento text. in l. Cum non facile. ff. Si cui plus quam per leg. Falcid. & in cap. Odoardus de Sol. & ibi DD. Secundo limita, nisi ipsa uxor sit pauper & non habeat unde se alat; quia ordinata charitas incipit à se: & ita tenet Bartol. & DD. in dict. l. Maritus, penult. quest. ff. Solut. matrim. Faber. Angel. Jas. & communiter DD. in dict. §. Item si de dote, Institut. de action. Tertio limita, quando dos consistit in quantitate: secus si in re vel specie æstimata vel inæstimata; quia tum mulier potest repetere in solidum, sine impedimento hujus beneficii: ita probat text. in l. Neseñnius. §. Fundum. ff. de Re jud. & ibi Bart. & communiter DD. idem Bart. & DD. in dict. l. Maritum. ff. Solutio matrimonii. Faber. Angel. Plat. Jas. & alii DD. in dict. §. Item si dote, Institut. de action. de quo articulo vide notabiliter per Joan. Camp. in tract. Dotis, 3. part. quest. 238. cum pluribus aliis.

50. Item quæro, an in dote exigenda debeat attendi & servari locus & domicilium mariti, vel uxoris, vel locus contractus matrimonii? In quo articulo breviter & resolutivè dico, quod locus & domicilium mariti. Ex quo deducitur & inferitur, quod si in loco & domicilio mariti est aliqua lex vel consuetudo de dote lucranda, vel de communicandis bonis vel lucris constante matrimonio quæsitis, debet attendi & servari locus & domicilium mariti, non verò uxoris, nec locus ubi sit & celebratur matrimonium: text. est singularis & expressus in leg. Exigere dotem. ff. de Jud. cujus verba sunt: Exigere dotem mulier debet illic ubi maritus domicilium habuit, non ubi instrumentum dotale conscriptum est: nec enim id genus contractus est, ut est eum locum spectari oporteat, in quo instrumentum dotis factum est potius quam eum in cujus domicilium & ipsa mulier per conditionem matrimonii erat reditura: ibi notant & commendant Gloss. ordinaria, Odofred. Bartol. Alberic. Bald. Angel. Paul. Fulgos. & Francisc. Curt. Jun. & reputat singularem & peregrinam legem Bald. 1. lect. & dicit pulchram & utilem Alber. & quod quilibet diceret contrarium. Nec obstat si dicas, quod sortitur quis forum ratione contractus, si ibi reperitur, ut in l. Hæres absens, §. 1. eodem titul. de Jud.

& in cap. Romana. §. Contrahentes, de Foro compet. lib. 6. Quia illud est regulare in aliis casibus & contractibus, sed fallit in dote; quia in ea non attenditur locus contractus, nec domicilium uxoris, sed mariti. Cujus ratio est, quia cum uxor debeat esse subjecta viro, & sequi domicilium ejus, videtur solutio dotis exigendæ, & omnis virtus, qualitas, & effectus ejus conferri in locum & domicilium mariti, tanquam principaliter, & alibi contraxisse tanquam advena: & iste est verus & realis sensus & intellectus illius legis, secundum prædictos DD. ibi. Nec obstat & secundò si dicas, quod licet in his, quæ pertinent ad litem ordinationem & formam judicii debet attendi & servari locus judicii, ut in l. 2. Cod. Quemadmodum testament. aper. & in l. 3. §. final. ff. de Testament. tamen in his quæ pertinent ad litem & causæ decisionem debet attendi & servari locus ipsius contractus, ut in l. Si fundus. ff. de Eviction. & in l. 1. ff. de Usur. Quia respondeo eodem modo de quo supra: & ita tenet & declarat Bartol. in dict. leg. Exigere dotem, & ibi communiter DD. idem Bartol. in leg. Cunctos populos, Cod. de Summa Trinitat. & Fid. Catholic. 6. column. num. 17. & 18. & ibi communiter alii DD. Paul. de Castr. in leg. Cum quadam puella. ff. de Jurisd. omn. jud. 2. column. num. 7. & ibi Modern. Bald. in cap. 1. §. fin. de Investitura de re aliena facta, in lib. 2. Feud. Arch. in cap. Illud, 12. distinct. Abb. in cap. fin. de Foro compet. 12. column. num. 30. idem Abb. in cap. 1. de Sponsal. final. column. & quest. & ibi alii DD. præcipuè Felin. antepenult. column. num. 24. cum duabus sequ. Circa quam legem & ejus sententiam & conclusionem vide plures notabiles limitationes per Jas. in dict. leg. Cunctos populos, 5. column. numer. 24. & per Felib. in dict. cap. 1. de Sponsal. per Francisc. Curtium Juniores in dict. leg. Exigere dotem. Hodiè tamen in nostro regno reperio quamdam legem Partit. notabilem, quæ disponit contrarium: imò quod si aliud inter partes actum non est attendatur & servetur locus contractus matrimonii, & non locus & domicilium mariti: & est, lex 24. titul. 11. 4. part.

51. Item quæro, an & quando maritus possit repetere ab uxore vel hæredibus expensas in rebus dotales factas? Et resolutivè dico, quod necessarias sic: adeò quod, si dos consistit in

monii, & in honorem & reverentiam ejus, & non solius personæ renuntiantis; & ista est intentio & vera & mentalis ratio illius text. & intentio Doctorum ibi. Rursus etiam confirmatur, quia idem est in nobili, qui de jure nostro regio non potest incarcerari pro debito civili, etiamsi privilegio cum juramento renuntiet, ut dixi leg. 79. infra his l. Taur. 2. column.